

בשולי החוברת

הודות להתיעלות והשתכללות מערכת המיחשוב של ספר העדר, השנה נוכל להקדים בכחודשיים את הוצאת הדו"ח השנתי 1995 - כולל טיפוח וספר-העדר, ביקורת חלב, דו"ח מקצועי ודו"ח פוריות - השג מרשים מכל הבחינות, גם בהשוואה לארצות המתקדמות ביותר בבקר לחלב. ברם, יש השגים עוד יותר מרשימים וכוונתנו לתוכן הדו"ח המבוסס כולו על נתוני אמת מן השטח. אכן, על פי כל החישובים היתה התקדמות גנטית ניכרת גם באחוזי החלבון והשומן. אך לא רק זאת אלא גם, ואולי אף בעיקר, התנובה עצמה כפי שהיא באה לידי ביטוי כמותי של ק"ג חלבון וק"ג שומן לשיווק - היא שמטביעה חותמה על מערכות הייצור והשיווק בארץ.

אחד מלהיטי הפרסומת העכשוויים הולך "איך שלא מסתכלים על זה - מסתכלים על זה". בענף החלב צריך לומר: איך שלא מפליאים לייצר את הכמויות - ציבור הצרכנים צריך לאכול את זה. ואם מתוך כל סיבה שהיא לא מצליחים לשווק את הכמויות המיוצרות בזיעת אפינו ובכבוד עטיני פרותינו - אכלנו אותה!

פוטנציאל הייצור של עדר החלב הישראלי הוא עצום ורחוק מלהיות מנוצל עד תומו. עד כה, רק השמירה הקפדנית על מסגרת התכנון איפשרה התקדמות רצופה ומאוזנת של ייצור ושיווק. בודאי לא נטעה בהרבה אם נקבע, שמאז ביטולן המוחלט של הסובסידיות גוברת והולכת החריגה ממסגרת מכסות הייצור. לכאורה, ישנם יצרנים שלא קשה להם לייצר חלב עודף אף בתנאי הפחתת מחירים הנהוגים אצלנו, משום שהבסיס לחישוב מחיר המטרה נשען גם על כל אותם יצרנים, אשר אינם מסוגלים להתפרנס בכבוד מייצור חלב בתנאים הקיימים. במצבים דומים, מה היה קורה ואף קרה בארצות אחרות, שם נתקלו בקשיים הנובעים מחוסר איזון בין הצע וביקוש? נתנו למחיר החלב חופש ניד וצניחה. אז גם קרה וקורה, שפלח זה או אחר של יצרנים נאלץ לצאת ממעגל הייצור.

אינני בא לשפוט כאן את הצד האנושי - חברתי - מוסרי של תהליך כזה. אך נדמה לי שלא אהיה רחוק מן האמת בקביעה, שהפתרון ויעילותו הם קצרי טווח בלבד ואינם נותנים מענה הולם לבעיה של עודפי הצע בטווח הרחוק. ענף ייצור החלב נהנה וסובל, כאחד, ממידת הקשיחות הרבה הנובעת מעצם טבעו. כבר נוכחנו לדעת, שהפירה איננה מצויידת בברזים - נרצה נפתח, נרצה נסגור. זה פשוט לא עובד כך: יש השפעה של עונה (שעות אוריום, טמפרטורה), ושל פוריות (עונת התעברות קלה, המלטות); של גורמים הורמונליים המווסתים את מהלך חייה של הפרה, ושל השפעת הגומלין בין כל אלה. ליטול או לצמצם דרסטית את מנת המזון בעונת האביב הדוחפת לייצור חלב מוגבר איננה פתרון רציני ומועד לכשלון משקי וכלכלי חמור.

זה משאיר אותנו למעשה רק עם מוצא אחד שאפשר לסכמו במילה אחת: ויסות באמצעות איחסון עודפים עונתיים ושחרורם לשיווק במועד מאוחר יותר. ויסות כזה איננו זול, ולא יהיה מנוס מלהטיל את עלותו על מחיר החלב ומוצריו - כל זאת תוך אכיפה מחמירה יותר של מסגרת התכנון

המאמרים והמכתבים שמתפרסמים בחוברת זאת הם על דעת מחבריהם ואין תוכנם משקף בהכרח את דעת המערכת או מדיניות המ.ב.

אין איזכור שמם של חומרים, מוצרים פרטי-ציוד או אף של שיטות תפעול ועבודה מהוות המלצה לגבי השימוש בהם, למעט המקרים בהם נאמר כך מפורשות על ידי גורם שהוסמך לצורך זה על ידי מזכירות המ.ב.

בענף החלב. יש הטוענים להסיר כל תכנון ופיקוח על ייצור ומחירים, ובמקום זה לתת לכוחות השוק לפעול באופן חופשי וללא התערבות בהם. הצרה היא, שכוחות השוק האמורים נעלמים הם ובלתי שליטים מעצם הגדרתם ובהם מהווים גורם ראשון במעלה באשר לשמירת היציבות בענף - הרי בזה כל הענין, יציבות אשר טובה לענף ולעוסקים בו על כל שלוחותיו. אותה יציבות תשרת בצורה נאמנה יותר גם את ציבור הצרכנים על רבדיו השונים.

עוד נוכל לקרוא בחוברת הנוכחית, מלבד נושאים כלכליים נכבדים במדוריהם השונים, בקשר לגנטיקה וטיפול לתכונות ייצור וחשיבות הגומלין ביניהן לבין תכונות המלטה וגוף, עטין ובריאות. נדמה שטרם נמצא ומוצה כל האיזון בין התכונות שיש לטפח לקראת חיזוקן - אבל אנחנו פועלים בנדון וצוות ספרה העדר משקיע מאמצים רבים באמידת המדדים הגנטיים והמתאמים ביניהם. לציון מיוחד תזכה בוודאי תרומת החוקרים את נושא "תחמיץ חיטה לפסח". בפרוס החג ולכבודו אנו מביאים את המאמר במלואו, מלווה תמונות ואיורים כולל התמונה עם לחמניות שנגאפו מקמח שהופק מגרגרי חיטה שהיו בתחמיץ.

חג שמח לכל קוראינו.

מרדכי מלען

THE ISRAELI DAIRYHERD	1995	עדר הבקר לחלב בישראל
Dairy cows, all Herdbook	95,038	פרות-חלב בספר העדר
Dairy herds, total nr.	849	עדרי חלב, ס"ה
" Kibutz	206	שיתופים "
" Moshav	643	משפחתיים "
Average annual yield	ק"ג/פרה - kg\cow	תנובה שנתית ממוצעת
Milk	10,086	חלב
Protein	302	חלבון
Fat	315	שומן